

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора політичних наук, професора,
професора кафедри соціології Яковлевої Лілії Іванівни**

на дисертаційну роботу Руцького Сергія Васильовича

**«Інформаційне протиборство в сучасному світовому політичному
процесі в умовах цифрової реальності»**

подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 –

Політологія

Дисертаційна робота Руцького С. В. присвячена дослідженню феномену інформаційного протиборства, що є винятково актуальним для сучасної політичної науки та практики національної безпеки. Актуальність роботи визначається кардинальною трансформацією світового політичного процесу, де інформаційно-комунікаційна революція вивела на передній план гібридні моделі конфліктів. Інформація набула властивостей зброї, а стан міжнародних відносин значною мірою залежить від мистецтва ведення інформаційного протиборства.

З огляду на зростаючу залежність від цифрової інфраструктури, ескалацію латентних форм політичної агресії та необхідність формування інфоімунітету суспільства, дисертація відповідає не лише теоретичним запитам політології, але й нагальній потребі держави у розробці ефективних механізмів протидії цифровій пропаганді та кіберзагрозам.

Здобувач переконливо доводить, що відкриття нових інформаційних технологій суттєво трансформувало процес протистояння політичних суб'єктів, зробивши інформацію стратегічним фактором. У політичній науці це дослідження є актуальним, оскільки воно виконує суспільний запит на поглиблення цифрової політичної грамотності та осмислення ескалації латентних форм політичної агресії у цифровому середовищі. Це комплексний

аналіз зв'язків між технологічною революцією та зміною характеру політичної боротьби.

Актуальність роботи посилюється її системним підходом до забезпечення національної безпеки в умовах зростаючої інформаційної конфронтації. Здобувач обґрунтовує, що мистецтво ведення інформаційного протиборства визначає розвиток сучасних міжнародних відносин. Дисертація не лише констатує цю загрозу, а й пропонує цілісний механізм протидії, інтегруючи військово-прикладні (алгоритми ІО, мережева війна) та політологічні (медіаграмотність, інфоіммунітет) аспекти. Цей синтез забезпечує практичну значущість для державних органів та підтверджує, що тема є складовою частиною комплексних науково-дослідних тем нашої кафедри, спрямованих на відповідь сучасним викликам соціально-політичного розвитку.

Дисертація містить низку вагомих положень, що забезпечують її високий рівень наукової новизни.

Особливо варто відзначити, що вперше автором:

- Здійснено комплексний системний аналіз інформаційного протиборства в умовах цифрової реальності, що охоплює взаємодію технологічних, політичних та соціокультурних детермінант.
- Запропоновано концептуальну модель інформаційного протиборства, що є важливою теоретичною основою для подальших міждисциплінарних досліджень.
- Розроблено теоретико-методологічні засади для чіткого розмежування понять «інформаційне протиборство» та «інформаційна війна» на основі критеріїв інтенсивності, цілей та ступеня використання цифрових технологій.
- Ідентифіковано та класифіковано новітні форми конфронтаційної поведінки суб'єктів у цифровому просторі, включаючи аналіз deepfake-технологій та автоматизованого поширення наративів.

Здобувачем також уточнено роль цифрової пропаганди як ключового інструменту, що набуває ознак автоматизації та масштабованості, та удосконалено розуміння загроз, пов'язаних із ризиками ескалації конфліктів та маніпулювання суспільною свідомістю.

Робота виконана на належному методологічному рівні. Для досягнення поставленої мети та завдань здобувач використав широкий спектр методів, що свідчить про його ґрунтовну підготовку: системний метод, історико-логічний підхід, методи моделювання та формалізації, а також спеціалізовані методи політологічних та військових досліджень, включаючи контент-аналіз та правовий аналіз.

Структура дисертації є логічною та послідовною, повністю відповідаючи меті дослідження. Заявлені завдання (зокрема, дослідження бібліографії, розробка теоретико-методологічних засад, аналіз алгоритмів інформаційних операцій та цифрової пропаганди) знайшли своє відображення у відповідних розділах і підрозділах.

Практична значимість дисертації є беззаперечною та багатоаспектною. Результати дослідження мають високу прикладну цінність для:

- Державних органів та органів безпеки: як основа для розробки стратегій інформаційної безпеки, виявлення та проактивної протидії деструктивним інформаційним впливам і кіберзагрозам.
- Політичних інститутів: для вдосконалення комунікаційних стратегій та протидії політичній дезінформації в онлайн-середовищі.
- Освітнього процесу: теоретичні положення та аналітичні матеріали є цінним джерелом для викладання дисциплін у сфері міжнародних відносин, політичних наук та комунікативістики.

Робота надає інструменти для підвищення рівня критичного мислення громадян та формування стійкості демократичних інститутів.

На мою думку, найбільший фундаментальний внесок цієї дисертації у політичну науку полягає у подоланні термінологічної невизначеності, яка давно гальмувала дослідження конфліктів у цифровій сфері. Розробка

теоретико-методологічних засад для чіткого розмежування понять «інформаційне протиборство» та «інформаційна війна» — це інструмент, який дозволяє політологам коректно кваліфікувати політичні процеси від конкуренції до агресії. Запропонована концептуальна модель системно інтегрує технологічні детермінанти у традиційний політологічний аналіз, що є ключовим для осмислення зміни парадигми політичної комунікації в цифрову епоху. Робота успішно переводить військово-прикладні терміни у площину політичного аналізу, що свідчить про глибоке розуміння сутності сучасної політики.

Дослідження є важливим для політичної науки, оскільки воно зосереджується на аналізі конфронтаційної взаємодії суб'єктів політики в інформаційному просторі. Автор детально вивчив, як саме новітні цифрові інструменти (зокрема, цифрова пропаганда та deepfake) використовуються для дискредитації опонентів та публічного підтвердження власної позиції. Це дозволяє нам якісно поглибити розуміння механізмів формування та маніпулювання суспільною свідомістю як ключовим об'єктом політичного впливу. Особливо цінним для нашої галузі є фокус на необхідності поглиблення цифрової політичної грамотності громадян, що є прямим інструментом забезпечення стійкості демократичних інститутів перед зовнішнім інформаційним втручанням.

Поряд з високою оцінкою теоретичних і прикладних результатів, вважаю за необхідне висловити кілька зауважень, які мають дискусійний характер і можуть бути розкриті під час захисту:

1. Щодо операціоналізації концепції «Інформаційної переваги». Одне з ключових завдань — обґрунтування концепції «інформаційної переваги як основи мережевої війни». Оскільки дослідження ведеться в площині політології (052), необхідно чіткіше артикулювати, яким чином досягнення цієї переваги переходить із суто військово-прикладної тактики у фундаментальну політичну мету держави. Які політичні ризики несе

відсутність інформаційної переваги у зовнішній та внутрішній політиці, окрім військових поразок?

2. Щодо термінологічної чіткості у прогностичних моделях. Здобувач виділяє новітні форми протистояння, але також згадує прогностичний термін «обчислювальна пропаганда». Прошу пояснити, чи є цей термін методологічною основою (тобто принципом, який використовує AI та Big Data для всіх форм) чи це окрема, якісно нова форма інформаційного впливу, яка ще не повністю охоплена запропонованою класифікацією?

3. Щодо емпіричної верифікації моделі та класифікації. У роботі активно використовувалися методи моделювання та експертних опитувань. Прошу уточнити на захисті: Які саме ключові параметри (змінні) були включені до Вашої концептуальної моделі?

4. Щодо розмежування у правовому контексті. Автором розроблено теоретико-методологічні засади для розмежування понять «інформаційне протиборство» та «інформаційна війна». Чи були ці засади адаптовані до міжнародно-правових критеріїв, щоб визначити поріг застосування сили (*ius ad bellum*) в кіберпросторі? Якщо так, то чим політологічні критерії, запропоновані в дисертації, доповнюють або різняться від існуючих міжнародно-правових підходів?

Вказані зауваження мають дискусійний характер і не знижують загальної високої оцінки виконаної роботи.

Окремо слід відзначити повну відповідність опублікованих матеріалів дисертації встановленим Міністерством освіти і науки України вимогам до здобувачів ступеня доктора філософії. Здобувач представив 7 публікацій, серед яких:

1. 3 статті надруковано у фахових наукових виданнях із політичних наук (обов'язкова умова), що підтверджує апробацію ключових наукових положень дисертації на належному академічному рівні.

2. 4 публікації тез виступів на матеріалах науково-практичних конференцій (зокрема, міжнародних та всеукраїнських), що свідчить про

широку апробацію концептуальних ідей та висновків роботи у науковій спільноті.

Таким чином, основні ідеї, положення та висновки дисертаційного дослідження достатньо повно викладені у наукових публікаціях, що повністю відповідає нормативним вимогам до захисту.

Дисертаційне дослідження Руцького Сергія Васильовича «Інформаційне протиборство в сучасному світовому політичному процесі в умовах цифрової реальності» є завершеною, самостійною науково-кваліфікаційною працею, яка містить теоретичні положення та науково обґрунтовані результати, що мають суттєве значення для політичної науки та забезпечення національної безпеки.

Вважаю, що дисертаційна робота повністю відповідає вимогам, встановленим Міністерством освіти і науки України до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії, а її автор, Руцький Сергій Васильович, заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії (Ph.D.) за спеціальністю 052 – Політологія.

Офіційний опонент –

доктор політичних наук, професор,

професор кафедри соціології

Національного університету

«Одеська юридична академія»

Лілія ЯКОВЛЕВА

Підпис офіційного опонента засвідчую:

Проректор з навчальної роботи

Національного університету

«Одеська юридична академія»,

професор

Галина УЛЬЯНОВА